

אולימפיאדת הלשון העברית החמישית

של החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית

תשפ"ו

ללומדי עברית

שלב א': שאלות

כיתות תיכון

האולימפיאדה מתקיימת בחסות חברת פיינל וחברת צ'ק פוינט
ובחסות מרכז קורת לציוויליזציה יהודית

שימו לב! לפני כל שלב, הנבחנים שעברית אינה שפת האם שלהם, מקבלים חוברת הכנה לשאלון ובה מילים שצריך לדעת כדי להצליח בפתרון השאלון. המילים מחוברת ההכנה מודגשות כאן בצהוב, והתרגום שלהן מופיע במסגרת לידן.

انتبهوا! قبل أي مرحلة، يحصل الممتحنون الذين لغتهم الأم ليست العبرية على كراسة تحضير للامتحان، تحتوي على كلمات يجب معرفتها للنجاح في حله. الكلمات من كراسة التحضير مظللة هنا باللون الأصفر، وترجمتها تظهر في إطار بجانبها.

Please note! Before each stage, examinees whose mother tongue is not Hebrew receive a preparation booklet containing essential vocabulary for successfully completing the questionnaire. The words from the preparation booklet are highlighted here in yellow, and their translation appears in a box alongside them.

שאלות חימום

1. אם אתה סבא רבא של התינוקת, אז היא ה _____ שלך.

איזו מילה מתאימה להשלים את המשפט?

א. נכדה

ב. נינה

ג. דודה

ד. ילדה

ו. תינוקת

ז. סבתא

תשובה: ב. נינה

תינוק, תינוקת طفل Baby

2. אם החברים **התבקשו** להביא מתנה, אז בטוח ש...

א. מישוהו ביקש מהחברים להביא מתנה.

ב. החברים ביקשו להביא מתנה.

ג. המתנה ביקשה לבוא.

ד. החברים לא רצו להביא מתנה.

להתבקש أن يُطلب منه

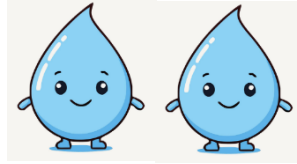
To be asked, Requested

תשובה: א. מישהו ביקש מהחברים להביא מתנה.

3. הם _____ כמו שתי טיפות מים.

איזו מילה חסרה בביטוי?

א. שותים

ב. צמאים

ג. דומים

ד. עצובים

תשובה: ג. דומים

טיפה (נ') نقطة \ قطرة Drop

ביטוי (ז') تعبير Expression

צמא, צמאה عطشان \ Thirsty

דומה, דומה ל يشبه Similar to,

Alike

שאלון שלב א

1. איזה זוג מבין הזוגות הבאים יוצא דופן?

א. שחור - לבן

ב. אוהבת - שונאת

ג. פתוח - סגור

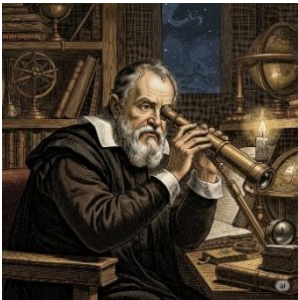
ד. דלת - חלון

תשובה: ד. דלת-חלון

הסבר: כל הזוגות הם הפכים, ואילו הזוג: דלת-חלון אינו הפך.

2. גלילאו גליליי (Galileo Galilei) היה גם מתמטיקאי, גם אסטרונום, גם ממציא, וגם

פיזיקאי. על אדם כזה אומרים שהוא:

איש קשר (ז') الشخص الذي يمكن الاتصال

Contact person

איש אשכולות (ז')

رجل عصر النهضة / رجل الفن - لديه معرفة واسعة /
رجل التعليم

Renaissance Man, Man art man - has wide
knowledge A man of education

א. איש קשר

ב. איש אשכולות

ג. איש עסקים

ד. איש נשג

ה. איש זקן

תשובה: ב. איש אשכולות

3. מה המשמעות המקורית של המילה גוגל (Google)?

א. אינטרנט

ב. האות השלישית בא"ב הלטיני

ג. הספרה 1 ואחריה 100 אפסים

ד. מרשתת

ה. לגלות דברים חדשים

תשובה: ג. הספרה 1 ואחריה 100 אפסים

משמעות (נ') معنى Meaning

מקורי, מקורית أصلي Original

מרשתת (נ') انترنت\ الشبكة العنكبوتية Internet

4. הינה תמונות של פרחים ומתחת לכל תמונה שם הפרח.

איזה שם יוצא דופן?

א. דבורנית

ב. ציפורני-החתול

ג. פלנית

ד. לוע הארי

ג. ציפור גן עדן

תשובה: ג. כלנית

הסבר: רק בשם 'כלנית' אין בעל חיים. השם 'דברנית' בא מדבורה, בשם ציפורני החתול יש חתול, ובשם 'לוע הארי' יש ארי = אריה.

דבורה (נ') نحلة Bee

חתול (ז') قطة Cat

אריה (ז') أسد Lion

חלק הארי (ז')

حصة الأسد (الجزء الرئيسي)

The lion's share

(the main portion)

5. דוגמה לשאלה ותשובה :

מצאו שתי מילים שיש בהן אותן שלוש אותיות אבל לא באותו סדר במשמעויות האלה:
א. מהו המספר שבא אחרי ארבע? _ _ _
ב. לא עצוב = _ _ _

התשובה:
חמש, שמח

השאלה שלכם:

מצאו שתי מילים שיש בהן אותן שלוש אותיות אבל לא באותו הסדר:

א. זה כבר קרה: _ _ _
ב. חצי של חצי: _ _ _

תשובה:

א. זה כבר קרה: עבר
ב. חצי של חצי: רבע

6. אח של מירי דיבר כמו ילד קטן. איזו שאלה שאלה אותו?

א. למה אתה מדבר **תינוק**?
ב. למה אתה מדבר **תינוקים**?
ג. למה אתה מדבר **תינוקית**?
ד. למה אתה מדבר **תינוקת**?
ה. למה אתה מדבר **תינוקות**?

תשובה: ג. למה אתה מדבר **תינוקית**?

הסבר: אפשר לחשוב על זה בשתי דרכים:

א. 'תינוקית' היא תואר הפועל. יש הרבה שמות תואר בצורת נקבה שהופכים לתואר הפועל, למשל: אוטומטית, חופשית, רשמית ועוד.

ב. 'תינוקית' היא כמו שם שפה שסופו ב-ית, למשל: עברית, אנגלית, ערבית.

7. לפי החוק הישראלי, נהג חדש צריך לשים נשקט "נהג חדש" על הרכב שלו,

אבל הרבה נהגים ישראלים אוהבים לשים על הרכב שלטים מצחיקים, כמו:

א	ב	ג
		

א. באיזה שלט יש פועל? א / ב / ג

ב. מה משמעות הפועל?

א. נוסע מהר

ב. נוהג

ג. רוכב

ד. בא לאוטו

ה. שולח מסרון

חוק (ז') قانون Rule, Law

לנהוג أن يقود To drive

נשקט (ז') لافتة Sign

רכב (ז') سيارة Vehicle, Car

לרכוב ב/על أن يركب To ride on

מסרון (ז') رسالة نصية Text

message / SMS

תשובה:

א. ג.

ב. ה. שולח מסרון

8. הינה שמות של ארבעה עיתונים בישראל: הארץ, מעריב, ידיעות אחרונות, ישראל

היום. שלושה מהשמות קשורים לאלמנט מסוים משותף, אבל העיתון הרביעי לא.

איזה עיתון לא עוסק באותו אלמנט?

א. הארץ

ב. מעריב

ג. ידיעות אחרונות

ד. ישראל היום

תשובה: א. הארץ

הסבר: השם 'מעריב' בא מהמילה ערב, בשם 'ידיעות אחרונות' מופיעה המילה 'אחרונות', וב'ישראל היום' מופיע 'היום', כל אלה קשורים לזמן, ואילו הארץ קשור למקום.

9. בתנ"ך, במגילת אסתר, מספרים על המלך אחשוורוש ששלט על מספר גדול של מדינות.

"וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוּ וְעַד-כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה"

על כמה מדינות מלך אחשוורוש?

- א. 721
- ב. 127
- ג. 712
- ד. 271
- ה. 720100

תשובה: ב. 127

הסבר: בעברית של המקרא, אנחנו רואים ספירה שאנחנו לא רגילים אליה: מהיחידות לעשרות ולמאות וכן הלאה, למשל בפסוק הזה: שבע ועשרים ומאה. בעברית החדשה אנחנו סופרים הפוך: מאה עשרים ושבע. שני דברים מעניינים: א. בתנ"ך אפשר למצוא את שני סוגי הספירה. ב. גם כיום יש שפות ששיטת הספירה בהן היא כמו בפסוק.

10. שרון אמרה: "החום היום **כבד** מאוד".

אביב אמר: "אז לא נצא לטיול".

גבי אמר: "לכן אני לא מצליח **להרים** אותו".

איתן אמר: "לא נכון. לא נורא בכלל".

יובל אמרה: "אתמול לא היה חם".

מי לא הבין את שרון?

- א. אביב
- ב. גבי
- ג. איתן
- ד. יובל

כָּבֵד, כְּבִידָה ثقيل Heavy

לְהָרִים אֶת أَنْ يَحْمِلَ To pick-up, To lift

תשובה: ב. גבי

הסבר: המילה 'כבד' יכולה לשמש במשמעויות שונות. במשפט של שרון היא מדברת על חום, ולכן לא מדובר במשהו שקשה להרים אותו, לא מרימים חום.

11.

בעקבות הזכייה של אפרת באולימפיאדה **לרגל** יום הולדתה ה-16, אנחנו מזמינים את כולכם למסיבה בבית הקפה **ליד** ביתה בשעה 18:00. בואו **לפני** שהיא תבוא! **בשביל** ההפתעה בואו מוקדם!

כל המילים המודגשות הן מילות יחס.

ארבע ממילות היחס האלה באות מאותו **שדה סמנטי**, רק אחת לא. איזו?

א. **בעקבות**

ב. **לרגל**

ג. **ליד**

ד. **לפני**

ה. **בשביל**

תשובה: ה. בשביל

הסבר: המילים: בעקבות, לרגל, ליד, לפני – מקורן באיברי גוף בהתאמה: עקב, רגל, יד, פנים. ואילו המילה 'בשביל' באה משם העצם שביל = דרך.

12. כל המשפטים הבאים נגמרים במילה ובסופה ה"א (=ה').

רק במשפט אחד משמעות האות ה"א שונה. באיזה משפט?

א. אני חוזר הביתה.

ב. אנחנו נוסעים צפונה.

ג. היא נכנסת למסעדה.

ד. היא הולכת העירה.

תשובה: ג. היא נכנסת למסעדה.

הסבר: במילים 'הביתה', 'צפונה', 'העירה' מדובר על ה"א המגמה, ה"א בסוף המילה שמשמעותה כמו ל בתחילת המילה, כלומר למשל: אני חוזר הביתה = אני חוזר לבית. לעומת זאת, במילה 'מסעדה' ה"א היא סופית המילה.

13. לפי הביטוי: "הקש ששבר את גב הגמל", מה נכון?

הקש ששבר את גב הגמל

القشة التي كسرت ظهر الجمل

The straw that broke the camel's back

- א. הגמל הוא חיה חזקה, וקש הוא דבר חלש.
- ב. הגמל הוא חיה חלשה, וקש הוא דבר חלש.
- ג. הגמל הוא חיה חזקה, וקש הוא דבר לא חלש.
- ד. הגמל הוא חיה חלשה, וקש הוא דבר לא חלש.

תשובה: א. הגמל הוא חיה חזקה, וקש הוא דבר חלש.

14. המורה הודיעה מי הם התלמידים שיזכו היום בפרס: אבי, מנחם, עפרה, קרן.

לזכות ב أن يربح\ يفوز To win , To earn

רמז (ז') رمز Clue, Hint

היא אמרה שיש עוד תלמיד אחד נוסף מהרשימה הבאה שגם יזכה בפרס.

רמז: תסתכלו על האותיות הראשונות ברשימת מקבלי הפרס.

מי הזוכה?

- א. רובן
- ב. גדי
- ג. רובית
- ד. ריקי
- ה. ציפי
- ו. שולי
- ז. טל

תשובה: ב. גדי

הסבר: שמות הזוכים תמיד מתחילים בשתי אותיות עוקבות (צמודות), למשל: אבי - אב, מנחם - מנ וכן הלאה. גם בשם גדי האותיות הראשונות הן עוקבות: גד.

15. עברית וערבית נגזרות מאותה לשון אם קדומה, הנקראת פרוטו־שמית (השפה האם המשוערת של הלשונות השמיות), ולכן מילים רבות בשתי השפות האלה דומות זו לזו. לפעמים העיצורים הפרוטו־שמיים התגלגלו לכל שפה בשינויים מסוימים. בטבלה שלפניכם מוצגים תעתיקים של זוגות מילים דומות בעברית ובערבית. גם אם ההגייה שונה, שתי המילים בכל זוג נגזרות מאותו שורש פרוטו־שמי.

	עברית	ערבית	פירוש
1	šalōm	salām	שלום
2	‘eser	‘ašara	עשר
3	šamayim	samā’	שמיים
4	‘asīr	‘asīr	אסיר
5	smōl	šimāl	שמאל/צפון

במה עיצורים (consonant) שורקים יש בשפה הפרוטו-שמית לפי הטבלה הזאת?

- א. 2 עיצורים – אחד שהפך ל־ס בערבית ואחד שהפך גם ל־ש וגם ל־ס בעברית.
- ב. 3 עיצורים – אחד שהפך ל־ס בערבית ובעברית, אחד שהפך ל־ס בעברית ול־ש בערבית ואחד שהפך ל־ס בערבית ול־ש בעברית.
- ג. 3 עיצורים – שניים שהפכו ל־ש העברית ואחד שהפך ל־ס הערבית.
- ד. 2 עיצורים – אחד שהפך ל־ש ול־ס הערבית ואחד שהפך ל־ס בעברית.

תשובה: ב

16. במיאנמר, מדינה בדרום־מזרח אסיה, נהוגה שיטת מתן שמות שונה מאוד מזו המוכרת במערב. לפניכם רשימת שמות הילדים באחד העמים החיים במיאנמר, ולצידם תאריכי הלידה שלהם (כולם נולדו בחודש יולי 2024):

kāu mya’	1 ביולי
pā we	4 ביולי
thōu ũ	6 ביולי
pyesōu āu	11 ביולי

13 ביולי	the' ău
15 ביולי	khĩ le nwe
22 ביולי	keđi thũ
25 ביולי	phõu năi thũ
27 ביולי	tĩ mău la'

לפניכם שמות של ארבעה ילדים נוספים שנולדו בחודש יולי 2024. התאימו לכל שם את תאריך הלידה הנכון מבין האפשרויות האלה: **8 ביולי, 16 ביולי, 18 ביולי, 20 ביולי.**

תשובה:

20 ביולי – **tĩ za m** 18 ביולי – **phyuphyu wĩ**

8 ביולי – **khăi mĩ thũ** 16 ביולי – **susu wĩ**

הסבר: בטבלה נתונים שמות המתחילים בשלוש אותיות: k, p, t. אפשר לראות כי תאריכי הלידה של הילדים ששםם מתחיל באותה אות מתאימים לכפולות של 7 ימים. למשל: כל הילדים ששםם מתחיל באות k נולדו בתאריכים 4, 11, 25 (בין 4 ל-11 יש 7 ימים, בין 11 ל-25 יש 14 ימים). מכאן שכל הילדים ששםם מתחיל באות מסוימת נולדו באותו יום בשבוע. מבין ארבעת הילדים הנוספים, הילד היחיד ששמו מתחיל באות שאינה נתונה בטבלה הוא **susu wĩ**. אפשר להסיק כי הוא נולד בתאריך 16 ביולי משום שזהו התאריך היחיד שאינו מציין קפיצות של 7 ימים בהשוואה לשאר התאריכים הנתונים בטבלה.